

FILOZOFIJA

ŽENSKA DUŠA FILOZOFA

Marko Uršič, *Romanje za Animo*, Cankarjeva založba, Ljubljana, 1988.

Marka Uršiča ima nekoliko, a ako je vjerovati njegovom posljednjem kvazi-teološkom postmodernom i (uvjetno) Bildungs-romanu – najmanje dva – tri od kojih bi svaki bio udvojen na Animu i Animusa (ako ne i »Anonimusa« iz naslova), tj. svoj ženski i svoj muški identitet: Uršič filozof-logičar (racionalan, strog), i Uršič pisac (romantičan katkada do sentimentalnosti, i sanjar).

»Misao apsoluta« tako ovdje sama rađa relativizam. *Romanje za Animo* (Hodočašće za Dušu) takav je roman koji prati ritam disanja – košmarnog davljenja izmičuće onostranosti.

Kao i u svojim ranijim tekstovima, Uršič se opredjeljuje za narativnu filozofiju. Ova je knjiga (kao *Razpoke*) filozofski roman. Uršič pripada onim autorima pri kojima se logika lako prevrće u mistiku, ili se igra (s) njome. »Igra« – jer pisac računa s estetskom dimenzijom svoje geste koja, uostalom, čini bit njegova (zadovoljstva) pisanja. Također, u njoj, Uršič se kreće u simboličkim i kulturnim prostorima Indije i Zapada, a ovdje potom i Bliskog istoka (judaizam, islam, Biblija i apokrifi, palestinska borba u Izraelu). »Slučajan« susret s djevojkom nazvanom Anima pretvara se u unutarnje hodočašće, dimenzije »unutra« i »vani« se miješaju, potvrđuje se njihova uzajamnost, relativnost. Anima se otkriva kao ženska duša pisca, a iskušenje provjere ima li ili nema boga/onostranosti – pretvara se u zavrzlamu političke otmice: palestinski »teroristi« drže pisca kao taoca.

Pripovijest se razlaže u različite razine i intenzitete realnosti, kroz umetnute priče, dnevnik, pisma, bilješke iz sjećanja, zapise snova, teološke rasprave, crtice iz političkog života, citate iz svetih spisa (raznih vjeroispovijesti). Pitanje o tome ima li boga ili onostranosti, postavljano cijelim tokom knjige, pokazuje se polako kao irelevantno u onoj mjeri u kojoj se profilira pitanje o ličnom identitetu i njegovim eventualnim stupnjevima, kako vertikalnim tako i muško-ženskim. Uršiču kao da je posebno stalo do »ženske« duše i njene simbolike: ona je *after ego*, ona je i najskrovitiji, najbolji dio nas, ne samo komplementarna nego i bitna. Anima je i nadanje i spas i ljubav, ona je drugo i isto u isto vrijeme. Ona je i smrt u samom času dok je sloboda, ona je pomirenje.

Uršičeva fascinacija za svete spise, njegovo baratanje s binarnim modelima mišljenja, koji uvijek moraju biti razriješeni (odbacivanjem utopija dokidaju se antinomije i ukazuje na njihovu totalitarnističku dimenziju), njegova upotreba orijentalne egzotike i uzglobljenih priča – čine njegovu knjigu privlačnom i savremenom. Ona se čita ljupko, preskačući lakoćom iz jednog ključa u drugi, te umije da se kreće od teološke rasprave do jezika svakodnevice za svakodnevne pojmove, uključujući i političke događaje. Pri tom je mjesto (umnoženog, razloženog) prvog lica nesigurno, valoriziraju se različita stanovišta, a knjiga se niže dodavanjem epizoda kao 1001 noć. U tom je smislu Uršičev dalji srodnik u našoj savremenoj prozi Milorad Pavić, a mnogo bliži srodnik mu je Dževad Karahasan u svom orijentalnom/vanvremenskom ciklusu.

Teološke teme su konačno (opet) dobile i književni legitimitet. Moglo bi se još upitati jesu li one tek ruho pripovijesti, ili su bitne za ontološka i metafizička pitanja koja su prodrla u književnost? Čini se, oboje.

Rada Iveković